رویایی، حمیدرضا (۱۳۹۳). تحلیلی بر حضور دانشگاه‌های پایتخت‌های کشورهای جهان اسلام در محیط وب. *پژوهش‌نامه کتابداری واطلاع رسانی*، ۴ (۱)، ۱۹۶- ۱۸۳.

تحلیلی بر حضور دانشگاه‌های پایتخت‌های کشورهای جهان اسلام در محیط وب

حمیدرضا رویایی[۱]

تاریخ دریافت: ۹۱/۱۰/۹ تاریخ پذیرش: ۹۲/۱/۲۲

چکیده

هدف: *حضور وب‌سایت‌های تخصصی و دانشگاهی در محیط وب دلیلی بر اعتبار این‌گونه وب‌سایت‌ها در محیط وب است . هدف اصلی این پژوهش تحلیل میزان حضور دانشگاه‌های پایتخت‌های کشورهای جهان اسلام در محیط وب می‌باشد.*

روش: *روش پژوهش حاضر، روش تحلیل پیوندها[۲] است که یکی از روش‌های وب‌سنجی محسوب می‌شود. در این مقاله خود پیوندی، مجموع پیوندها، و مجموعه صفحات نمایه شده در موتور کاوش جهت بررسی حضور وب‌سایت‌های دانشگاه‌های پایتخت‌های جهان اسلام در محیط وب بررسی گردید. جامعه پژوهش حاضر ۲۰۴ وب‌سایت بود که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات برخی از آن‌ها فقط ۱۷۳ وب‌سایت مورد بررسی قرار گرفت.*

یافته‌ها: *پس از بررسی شاخص‌های وب سنجی مورد نظر، بررسی یافته‌ها نشان داد که وب‌سایت دانشگاه‌های کشور ترکیه (آنکارا)، با توجه به شاخص‌های مطالعه شده در این مقاله بیش‌ترین حضور را در بین ۱۰ وب‌سایت برتر دانشگاه‌های مورد مطالعه داشته‌اند. بررسی نتایج همچنین نشان داد که میزان حضور دانشگاه‌های ایران میان دانشگاه‌های برتر کشورهای اسلامی در محیط وب کمرنگ است.*

کلیدواژه‌ها: *وب‌سنجی، خودپیوندی، دانشگاه‌های جهان اسلام، مجموع پیوندها، ضریب تأثیر وبی، تحلیل پیوند*

---

۱. عضوهیأت علمی دانشگاه بیرجند، دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی، گروه علم اطلاعات و دانش‌شناسی، royaeimh@chmail.ir

مقدمه

در نگاه تخصصی وب‌سایت مکانی برای نشان دادن تصویر حرفه‌ای و عمیق از هر شغل است. اگر این وب‌سایت‌ها باکیفیت طراحی شوند، می‌توانند نشان‌دهنده نقش آن حرفه در ارائه خدماتی باشند که دلیل پیدایش آن حرفه و تخصص از ابتدا بوده‌اند. در واقع، وب‌سایت‌ها جلو گاه‌هایی برای نمایش بهترین و تازه‌ترین منابع اطلاعاتی به شمار می‌روند، و با پیوند به وب‌سایت‌های دیگر خود را در دنیای وب، به کاربرانشان می‌شناسانند. از این رو، اگر وب‌سایت‌های موجود در یک قلمرو خاص با محتوای کیفی بالا با یکدیگر پیوند برقرار کنند، می‌توانند با حداقل افزونگی و صرف حداقل زمان نتیجه مطلوب را به کاربران نمایش دهند (Park & Lee, 2012).

وب‌سنجی به عنوان اصطلاحی جدید تفاسیر متعددی دارد. عام‌ترین آن‌ها به مفهوم مطالعات کمی وب است که آن را شبیه به علم رایانه می‌سازد، و خاص‌ترین تفسیر آن را به عنوان پژوهشی مطرح می‌سازد که توسط متخصصان اطلاع‌رسانی که خود را وب‌سنج[1] می‌نامند، اجرا می‌گردد. این تفسیر واژه وب‌سنجی را به پژوهش‌های علم اطلاعات و پژوهش‌های وبی که از کتاب‌سنجی و علم‌سنجی مشتق می‌شود، محدود می‌کند (Thelwall, 2005).

امروزه یکی از مسائلی که در پژوهش‌های وب سنجی مورد مطالعه و بررسی قرار می‌گیرد، میزان حضور وب‌سایت‌های تخصصی و دانشگاهی در محیط وب است و این میزان حضور دلیلی بر اعتبار این‌گونه وب‌سایت‌ها در محیط وب تلقی می‌شود. بررسی‌های اولیه نشان می‌دهد که تاکنون پژوهشی بر روی میزان حضور وب‌سایت‌های دانشگاه‌های پایتخت‌های جهان اسلام صورت نگرفته است. در این پژوهش میزان حضور وب‌سایت‌های دانشگاه‌های پایتخت‌های جهان اسلام با رویکرد وب‌سنجی و با استفاده از فرمول‌های خودپیوندی، مجموع پیوندها، میزان صفحات نمایه شده در موتور کاوش و ضریب تأثیر وبی داخلی[2] و ضریب تأثیر کلی[3] تعیین و بررسی می‌شود.

هدف پژوهش

هدف اصلی این پژوهش تحلیل میزان حضور دانشگاه‌های پایتخت‌های کشورهای جهان اسلام در محیط وب می‌باشد. برای رسیدن به این هدف پاسخ به پرسش‌های زیر ضروری است: وضعیت خود

[1] webometrician
[2] IWIF(Interior Web Impact Factor)
[3] TWIF(Total Web Impact Factor)

پیوندی، مجموع پیوندها و میزان صفحات نمایه شده وب‌سایت‌های مورد بررسی چگونه است؟ همچنین وضعیت وب‌سایت‌های دانشگاه‌های جهان اسلام از نظر ضریب تأثیر وبی داخلی و ضریب تأثیر وبی کلی چگونه است؟

هدف‌های فرعی پژوهش عبارت‌اند از: تعیین وضعیت خودپیوندی، مجموع پیوندها و میزان صفحات نمایه شده وب سایت‌های مورد بررسی و همچنین تعیین وضعیت وب‌سایت‌های دانشگاه‌های جهان اسلام از نظر ضریب تأثیر وبی داخلی و ضریب تأثیر وبی کلی.

مرور پیشینه پژوهش

در این بخش از مقاله پیشینه‌های خارجی و داخلی مرتبط با موضوع اصلی پژوهش یعنی بررسی میزان حضور وب‌سایت‌ها در محیط وب ارائه می‌گردد. در پژوهشی پیوندهای ۹۵ مورد از سازمان‌های آموزش عالی در آفریقای جنوبی و شرقی مطالعه گردید. داده‌های این پژوهش با استفاده از موتور کاوش یاهو جمع‌آوری و در نرم‌افزار اکسل ذخیره شد. برای تحلیل داده‌ها نیز ویرایش ۶ نرم‌افزار یونیسیت مورد استفاده قرار گرفت. نتایج نشان داد که بیش‌تر سازمان‌های آفریقای جنوبی، بیش‌ترین تعداد هم پیوندی و پیوند دریافتی را دارند و بین آدرس‌های وبی سازمان‌های یک کشور روابط قوی وجود دارد. سازمان‌های قدیمی‌تر و اغلب دانشگاه‌هایی که در رتبه علمی بالاتری قرار دارند، پیوندهای بیش‌تری برقرار کرده‌اند (Onyancha & Ochala, 2007).

در مقاله‌ای دیگر با عنوان «نقشه وب‌سایت‌های دانشگاهی آموزش عالی اروپا» حضور وبی آموزش عالی اروپا براساس میزان استفاده از فراپیوندها در دانشگاه‌ها و تحلیل ریخت‌شناسی شبکه دانشگاهی اروپا، به تصویر کشیده شد. هدف از این کار ترکیب روش‌های تحلیل شبکه اجتماعی و فنون سایبرمتریک[1] به منظور بررسی میزان رؤیت دانشگاه‌های اروپایی بود. نتایج این پژوهش نشان داد شبکه‌های ملی از طریق دانشگاه‌های ملی برجسته در هر کشور به هم اتصال یافته‌اند (Ortega & et al, 2008). در همین راستا، در پژوهشی دیگر نواگو و اگیرین (Nwagwa & Agarin, 2008) صفحات وب‌سایت‌های سی دانشگاه نیجریه‌ای را به منظور تحلیل پیوندهای بیرونی و درونی مطالعه نمودند. نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد که به طور کلی، وب سایت‌های مورد بررسی دارای ۶۷۵۶۷ پیوند بود که بیانگر چهل و پنج پیوند برای هر صفحه بود. سایر نتایج همچنین حاکی از آن است که این دانشگاه‌ها به سایر دانشگاه‌های نیجریه‌ای پیوند نداده‌اند، بلکه اغلب پیوندهای آن‌ها به وب‌سایت‌های غیردانشگاهی است. در پژوهشی دیگر پیوندها میان

---

[1] Cybermetric

دولت‌های محلی تحلیل گردید. در این مقاله به ارتباط پیوندهای دریافتی و الگوهای جغرافیایی در میان شهرداری‌ها و همچنین دلایل هم پیوندی پرداخته شد. نتایج حاکی از آن است که شهرداری‌هایی که از لحاظ جغرافیایی در منطقه نزدیک به هم قرار دارند دارای پیوندی‌های قوی تری هستند (Holomberg, 2010). پس از مرور پیشینه‌های مرتبط با موضوع پژوهش حاضر در خارج از کشور، در ادامه پیشینه‌های داخلی نیز بررسی می‌شود. در پژوهشی وب‌سایت‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی با روش وب‌سنجی مطالعه گردید. نتایج پژوهش آنان نشان داد که وب‌سایت‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی شیراز، تهران و اصفهان، دارای بالاترین میزان رؤیت و وب‌سایت‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی بقیه الله بوشهر و بابل به ترتیب دارای بالاترین میزان ضریب تأثیر وبی بودند. نتایج تحلیل هم‌پیوندی این وب‌سایت‌ها همچنین نشان داد وب‌سایت‌های مورد مطالعه در هفت خوشه با هم همکاری می‌کنند (Danesh, Soheili & Nowkarizi, 2008).

در همین راستا، در مقاله‌ای دیگر وب‌سایت‌های گروه‌ها و مدارس کتابداری جهان با روش وب‌سنجی بررسی شد. نتایج این پژوهش نشان داد که بخش عمده‌ای از این وب‌سایت‌ها، به لحاظ میزان ضریب تأثیرگذاری وب و تنوع محتوایی پایین‌تر از میانگین قرار دارند و درعین‌حال فاصله بین برترین و ضعیف‌ترین وب‌سایت بسیار زیاد است. آزمون همبستگی پیرسون نشان داد که دو شاخص ضریب تأثیرگذاری وب و تنوع محتوایی در وب‌سایت‌های مدارس کتابداری و اطلاع‌رسانی جهان، از رابطه معنادار مستقیم بسیار قوی برخوردارند (Danesh, Soheili & Nowkarizi, 2008). در مطالعه‌ای دیگر، وب سایت‌های هسته دانشگاه‌های جهان اسلام بررسی گردید. نتایج این پژوهش حاکی از آن است که وب‌سایت دانشگاه "University King Saud" کشور عربستان دارای بیش‌ترین میزان رؤیت و به عبارتی معتبرترین وب‌سایت در میان وب سایت‌های مورد مطالعه محسوب می‌شود. همچنین یافته‌های تحلیل هم پیوندی‌ها نشان داد که وب سایت‌های دانشگاه‌های پایتخت‌های جهان اسلام با روش تحلیل خوشه‌ای در دوازده خوشه و با روش تحلیل چند متغیره در یازده خوشه باهم همکاری دارند که دو مورد از خوشه‌های مورد بررسی در روش تحلیل خوشه‌ای، خوشه‌های ملی (کشورهای ایران و ترکیه) بودند (Danesh & et al, 2012). در همین راستا، در پژوهشی دیگر وضعیت وب‌سایت دانشگاه‌های برتر جهان اسلام بررسی گردید. نتایج نشان داد که دانشگاه ملک سعود با ۱۶۰ هزار پیوند دریافتی در رتبه نخست قرار دارد همچنین رابطه معناداری بین ضریب تأثیر وب‌سایت‌ها با شاخص‌هایی از جمله رتبه جهانی، اندازه و فایل‌های غنی،

واسکالر[1] وجود دارد، اما رابطه معنی‌داری بین ضریب تأثیر وب سایت‌ها و نمایی آن مشاهده نشد (Goltaji & Didgah, 2011). در مطالعه‌ای دیگر، تحلیل پیوند وب سایت‌های دانشگاهی ایران و تعیین ویژگی‌های شبکه هم‌پیوندی و میان‌پیوندی آن‌ها بررسی گردید. نتایج پژوهش نشان داد وب سایت‌های دانشگاه‌های صنعتی شریف، تهران، علم و صنعت، امیرکبیر، فردوسی مشهد و دیگر دانشگاه‌های مستقر در شهرهای بزرگ و دانشگاه‌های رتبه برتر از نظر تعداد مقاله‌های ISI در مقیاس‌های وب سنجی این پژوهش رتبه برتر را کسب کرده‌اند که در مورد ضریب تأثیرگذاری وبی این نتیجه کاملاً بر عکس است (Revayati & Dayani, 2011).

مرور پیشینه‌های این قلمرو نشان می‌دهد شیوه‌های مختلفی برای سنجش میزان اهمیت و اثرگذاری و جایگاه هر وب‌سایت وجود دارد که می‌توان از هر یک استفاده کرد. در این مورد به برخی شیوه‌ها، مانند عامل تأثیرگذار کلی، عامل تأثیرگذار داخلی، عامل تأثیرگذار خارجی، خود پیوندی و دسته‌بندی آن‌ها اشاره شد. روشن است که برای برطرف کردن مشکلات موجود در این قلمرو، و تعیین میزان اهمیت و اطلاعات هر وب‌سایت و میزان همکاری آن با سایر وب‌سایت‌ها باید از شیوه‌های گوناگون و متنوع استفاده کرد.

روش‌شناسی پژوهش

روش پژوهش حاضر، روش تحلیل پیوندها[2] است که یکی از روش‌های وب‌سنجی می‌باشد. ابزار مورد استفاده در این پژوهش راهنمای اینترنتی یاهو[3] است. با استفاده از این ابزار ابتدا انواع پیوندهای وب-سایت‌های مورد مطالعه، شمارش گردیدند. در این مقاله خودپیوندی، مجموع پیوندها، و مجموعه صفحات نمایه شده در موتور کاوش جهت بررسی حضور وب‌سایت‌های دانشگاه‌های پایتخت‌های جهان اسلام در محیط وب بررسی گردید. جامعه پژوهش حاضر با جستجوهای انجام‌شده توسط نگارنده مقاله و همچنین با سیاهه‌ای که از پایگاه استنادی علوم جهان اسلام در رابطه نام و نشانی دانشگاه‌های کشورهای اسلامی بدست آمد، انتخاب شد. پس از بررسی سیاهه مذکور و نیز جستجوی وب‌سایت‌های دانشگاه‌های

---

[1]. فایل های غنی و اسکالر یکی از شاخص های ارزشیابی و رتبه بندی وب سایت‌ها است و منظور، همان فایل های word و PDF است. هرچقدر تعداد این فایل ها در یک وب سایت بیشتر باشد. امتیاز این شاخص در خصوص آن وب سایت بالاتر خواهد رفت (مؤلفان).

۲ link analysis

۳ Yahoo directory

کشورهای اسلامی ۲۰۴ وب‌سایت در مرحله نخست به عنوان جامعه پژوهش حاضر انتخاب شدند.پس از گزینش وب‌سایت‌های مورد نظر و بررسی اولیه آن‌ها مشخص شد که ۳۱ مورد از آن‌ها دارای ایرادهای فنی بوده و قابل‌دسترسی نیست. بنابراین فقط ۱۷۳ وب‌سایت مورد بررسی قرار گرفت. به منظور تعیین ضریب تأثیر وبی کلی وب سایت‌ها فرمول زیر به کار گرفته شد: $A_r = \frac{B}{C}$

A_r = ضریب تأثیر وبی کلی؛

B= مجموع پیوندها و

C= تعداد صفحات منتشرشده در وب‌سایت که توسط موتور کاوش نمایه شده‌اند، نه تمام صفحات موجود در وب‌سایت (Ingwerson, 1998).

همچنین به منظور محاسبه ضریب تأثیر وبی داخلی از فرمول زیر استفاده شده است:

$$A_t = \frac{B'}{C'}$$؛

A_t = ضریب تأثیر داخلی،

B' = تعداد کل خود پیوندی‌ها و

C' = تعداد صفحات منتشرشده در وب‌سایت که توسط موتور کاوش نمایه شده‌اند، نه تمام صفحات موجود در وب‌سایت (Ingwerson, 1998).

تحلیل داده‌ها

وضعیت وب‌سایت‌های مورد مطالعه بر اساس میزان خود پیوندی

در جدول ۱ رتبه‌بندی ده وب‌سایت برتر دانشگاه‌های پایتخت‌های کشورهای اسلامی براساس میزان خودپیوندی آن‌ها نشان داده شده است. همان‌گونه که در این جدول مشاهده می‌گردد وب‌سایت دانشگاه‌های "Kazakh State Academy of Management" با تعداد ۲۴۸۰۰۸، " King Saud University" با ۲۴۲۰۰۳ و "Middle East Technical University " با ۱۵۹۰۰۱ خودپیوندی، دارای بالاترین میزان خودپیوندی هستند و رتبه‌های نخست تا سوم را به خود اختصاص داده‌اند. بررسی اعداد و ارقام موجود در این جدول همچنین نشان می‌دهد که کشور ترکیه بیش‌ترین حضور را در میان برترین وب‌سایت‌های دانشگاه‌های کشورهای اسلامی از نظر میزان خودپیوندی دارد، همچنین از ایران نیز دانشگاه علوم پزشکی تهران جایگاه هشتم را به خود اختصاص داده است.

جدول۱. وب سایت‌های دانشگاه‌های پایتخت‌های کشورهای اسلامی براساس خودپیوندی

نام دانشگاه	نام کشور	میزان خود پیوندی	رتبه
Kazakh State Academy of Management	قزاقستان	۲۴۸۰۰۸	۱
King Saud University	عربستان صعودی	۲۴۲۰۰۳	۲
Middle East Technical University	ترکیه	۱۵۹۰۰۱	۳
University Gunadarma	اندونزی	۱۱۱۰۰۰	۴
Bilkent University	ترکیه	۱۰۱۰۰۲	۵
Universitas Indonesia	اندونزی	۹۵۲۰۰	۶
University of Malaya	مالزی	۸۲۹۰۴	۷
Tehran University of Medical Sciences and Health Services	ایران	۸۱۱۰۰	۸
Ankara University	ترکیه	۶۳۵۰۲	۹
Gazi University	ترکیه	۶۰۲۰۰	۱۰

وضعیت وب‌سایت‌های مورد مطالعه براساس مجموع پیوندها

اعداد و ارقام موجود در جدول ۲ رتبه‌بندی وب‌سایت‌های دانشگاه‌های پایتخت‌های کشورهای اسلامی براساس مجموع پیوندها را نشان می‌دهد. همان‌گونه که در این جدول مشاهده می‌گردد وب-سایت دانشگاه‌های "King Saud University" با تعداد ۱۳۷۰۳۰۰، "Kazakh State Academy of Management" با ۶۴۲۰۲۵ و "University of Khartoum" با ۲۹۶۰۰۰ تعداد پیوند، دارای بالاترین میزان پیوندها هستند و رتبه‌های نخست تا سوم را در زمینه مجموع پیوندها به خود اختصاص داده‌اند. همچنین بررسی‌ها نشان می‌دهد که کشور ترکیه بیش‌ترین حضور را در میان برترین وب‌سایت‌های دانشگاه‌های پایتخت‌های کشورهای اسلامی از نظر میزان مجموع پیوندها دارد، همچنین از ایران نیز دانشگاه صنعتی شریف جایگاه پنجم را به خود اختصاص داده است.

بررسی داده‌های جدول ۲، همچنین حاکی از آن است که تفاوت زیادی بین دانشگاه عربستان سعودی با دانشگاه‌های بعد (مانند قزاقستان، سودان، ترکیه و ایران) وجود دارد؛ به طوری‌که مجموع پیوندهای دانشگاه عربستان ششم و نیم برابر دانشگاه صنعتی شریف از ایران است.

جدول۲. وب‌سایت‌های دانشگاه‌های پایتخت‌های کشورهای اسلامی براساس مجموع پیوندها

نام دانشگاه	نام کشور	مجموع پیوندها	رتبه
King Saud University	عربستان صعودی	۱۳۷۰۳۰۰	۱
Kazakh State Academy of Management	قزاقستان	۶۴۲۰۲۵	۲
University of Khartoum	سودان	۲۹۶۰۰۰	۳
Middle East Technical University	ترکیه	۲۴۶۰۰۱	۴
Sharif University of Technology	ایران	۲۰۹۰۰۱	۵
University Gunadarma	اندونزی	۲۰۳۰۰۱	۶
Universitas Indonesia	اندونزی	۱۸۲۰۰۲	۷
Bilkent University	ترکیه	۱۷۳۰۰۲	۸
University of Malaya	مالزی	۱۵۶۰۰۴	۹
Ankara University	ترکیه	۱۴۴۰۰۲	۱۰

وضعیت وب‌سایت‌ها بر اساس میزان صفحات نمایه شده در موتور جستجو

در جدول ۳ رتبه‌بندی وب‌سایت‌های دانشگاه‌های پایتخت‌های کشورهای اسلامی براساس میزان صفحات نمایه شده در موتور کاوش یاهو نشان داده شده است. وب‌سایت دانشگاه‌های "National University of Uzbekistan" با تعداد ۱۶۷۰۰۵۸۷۳، "Open Arab University" با ۱۶۷۰۰۵۸۲۳ و "Abu dhabi University" با ۱۶۷۰۰۵۷۷۹ صفحه نمایه شده دارای جایگاه‌های نخست تا سوم هستند (جدول۳). توجه به کشورهای برتر از نظر تعداد صفحات نمایه شده نشان می‌دهد که کشورهای ازبکستان، لبنان، امارات متحده عربی، آذربایجان، قزاقستان، عربستان سعودی، مصر، گامبیا، یمن و اندونزی جایگاه‌های نخست تا دهم را به خود اختصاص داده‌اند.

جدول۳. وب سایت‌های دانشگاه‌های پایتخت‌های کشورهای اسلامی براساس میزان صفحات نمایه شده

نام دانشگاه	نام کشور	میزان صفحات نمایه شده	رتبه
National University of Uzbekistan	ازبکستان	۱۶۷۰۰۵۸۷۳	۱
Open Arab University	لبنان	۱۶۷۰۰۵۸۲۳	۲

Abu dhabi University	امارات متحده عربی	۱۶۷۰۰۵۷۷۹	۳
Baku State University	آذربایجان	۱۶۷۰۰۵۷۷۸	۴
Al-Farabi Kazakh National University	قزاقستان	۱۶۶۰۰۵۸۷۴	۵
King Saud University	عربستان صعودی	۹۲۴۰۱۱۸۵	۶
The American University in Cairo	مصر	۹۱۲۰۱۲۰۳	۷
Université Omar Bongo	گامبیا	۸۴۳۰۲۱۱۴	۸
San's University	یمن	۳۹۹۰۰۲۷۶	۹
Universitas IBN Khaldun	اندونزی	۳۹۹۰۰۲۶۹	۱۰

وضعیت وب‌سایت‌های مورد بررسی براساس عامل تأثیرگذار کلی

عامل تأثیرگذارکلی وب‌سایت‌های دانشگاه‌های پایتخت‌های کشورهای اسلامی در جدول ۴ نشان داده شده است. همان‌گونه که در این جدول مشاهده می‌گردد وب‌سایت دانشگاه " Queen Arwa University "با عامل تأثیرگذار کلی برابر با ۵۳/۷۳ دارای بالاترین عامل تأثیرگذار کلی است. بررسی جدول ۴ نشان می‌دهد که از ایران دو دانشگاه صنعت نفت و علامه طباطبایی دارای عامل تأثیرگذار کلی بالایی هستند. سایر کشورهایی که در این جدول دیده می‌شوند عبارت‌اند از: یمن، سودان، بورکینوفاسو، امارات متحده عربی، سودان، تاجیکستان، افغانستان و پاکستان.

جدول۴. رتبه‌بندی وب سایت‌های دانشگاه‌های پایتخت‌های کشورهای اسلامی براساس عامل تأثیرگذار وب کلی

نام دانشگاه	نام کشور	عامل تأثیرگذار وب	رتبه
Queen Arwa University	یمن	۵۳/۷۳	۱
University of Khartoum	سودان	۲۲/۴۲	۲
Petroleum University of Technology	ایران	۱۷/۳۴	۳
Université Libre du Burkina	بورکینوفاسو	۱۳/۶۱	۴
New York University Abu Dhabi	امارات متحده عربی	۱۰/۷۲	۵
International University of Africa	سودان	۵/۳۷	۶

Allame Tabataba'ee University	ایران	۴/۷۵	۷
Islamic University of Alimam Tirmizi	تاجیکستان	۴/۵۷	۸
Kabul Medical University	افغانستان	۴/۲۷	۹
Bahria University	پاکستان	۴/۲۰	۱۰

وضعیت وب‌سایت‌های مورد بررسی براساس عامل تأثیرگذار وبی داخلی

جدول ۵ رتبه‌بندی وب‌سایت‌های پایتخت‌های کشورهای اسلامی را براساس عامل تأثیرگذار داخلی نشان می‌دهد. وب‌سایت دانشگاه "de Djibouti Université" از کشور دیجیبوتی با عامل تأثیرگذار وبی داخلی ۰/۳۴۷، دانشگاه "University of Uzbekistan National " از کشور ازبکستان با عامل تأثیرگذار وبی داخلی ۰/۳۴۳ و دانشگاه "INDONUSA Esa Unggul Universitas " از کشور اندونزی با عامل تأثیرگذار وبی ۰/۳۴۲ جایگاه‌های اول تا سوم را به خود اختصاص داده‌اند. از ایران نیز دانشگاه تربیت معلم تهران (خوارزمی) با عامل تأثیرگذار وبی داخلی ۰/۳۰۹ جایگاه نهم را در میان ۱۷۳ وب‌سایت مورد مطالعه به خود اختصاص داده است (جدول۵). بررسی اعداد و ارقام جدول ۵ حاکی از آن است که در میان وب‌سایت‌های مورد بررسی از منظر عامل تأثیرگذار داخلی، کشور پاکستان با ۳ دانشگاه بیش‌ترین حضور را در میان ۱۰ کشور برتر دارد. کشورهای لبنان، تانزانیا و آلبانی دیگر کشورهایی هستند که نام آن‌ها در جدول ۵ به چشم می‌خورد.

جدول۵. رتبه‌بندی وب‌سایت‌های دانشگاه‌های پایتخت‌های کشورهای اسلامی براساس عامل تأثیرگذار وبی داخلی

نام دانشگاه	نام کشور	عامل تأثیرگذار وبی داخلی	رتبه
de Djibouti Université	دجیبوتی	۰/۳۴۷	۱
University of Uzbekistan National	ازبکستان	۰/۳۴۳	۲
INDONUSA Esa Unggul Universitas	اندونزی	۰/۳۴۲	۳
University Of Modern Languages National	پاکستان	۰/۳۴	۴
University Air	پاکستان	۰/۳۳	۵
University Of Beirut Islamic	لبنان	۰/۳۱۹	۶
Ali Jinnah University Mohammad	پاکستان	۰/۳۱۵	۷

de 7 November a Carthage Universite	تانزانیا	۰/۳۱۰	۸
Training University Teacher	ایران	۰/۳۰۹	۹
Tirana University	آلبانی	۰/۳۰۸	۱۰

نتیجه‌گیری

در این پژوهش وضعیت و میزان حضور وب‌سایت‌های دانشگاه‌های پایتخت‌های جهان اسلام با استفاده از شاخص‌های وب‌سنجی بررسی شد. مواردی چون خودپیوندی، مجموع پیوندها، تعداد صفحات نمایه شده، عامل تأثیرگذاری وبی کلی و بیرونی از جمله مواردی بودند که در رابطه با حضور وب‌سایت‌ها در محیط وب تحلیل گردیدند. نتایج حاصل از تحلیل داده‌ها بیانگر آن است که در میان ۱۷۳ وب‌سایت دانشگاه‌های مورد بررسی، وب‌سایت دانشگاه‌های "Kazakh State Academy of Management" ، "King Saud University" و "Middle East Technical University" دارای بالاترین میزان خودپیوندی در میان تمامی دانشگاه‌ها هستند. ترکیه بیش‌ترین حضور را در میان‌برترین وب‌سایت‌های دانشگاه‌های پایتخت‌های کشورهای اسلامی از نظر میزان خودپیوندی دارد، همچنین از ایران نیز دانشگاه علوم پزشکی تهران در میان برترین دانشگاه‌های پایتخت‌های جهان اسلام در جایگاه هشتم خودنمایی می‌کند. در رابطه با مجموع پیوندها نیز وب‌سایت دانشگاه‌های " Saud University King " از عربستان، " Kazakh State“ Academy of Management از قزاقستان و "University of Khartoum" از سودان دارای بالاترین میزان پیوندها بوده و به ترتیب رتبه‌های نخست تا سوم را به خود اختصاص داده‌اند، این نتایج با یافته‌های پژوهش دانش و همکاران (Danesh & et al, 2012) همسو است.

بررسی داده‌های مربوط به وب‌سایت‌های برتر پایتخت‌های کشورهای اسلامی نشان می‌دهد که کشور ترکیه بیش‌ترین حضور را در میان برترین وب‌سایت‌های دانشگاه‌های پایتخت‌های کشورهای اسلامی از نظر میزان مجموع پیوندها دارد، همچنین از ایران نیز دانشگاه صنعتی شریف جایگاه پنجم را به خود اختصاص داده است، یافته‌های مورد نظر با نتایج به دست آمده از پژوهش دانش، سهیلی و نوکاریزی (Danesh, Soheili & Nowkarizi, 2008) در یک راستا قرار دارد. بررسی عامل تأثیرگذار وبی بیرونی دانشگاه‌های پایتخت‌های جهان اسلام حاکی از آن است که بر خلاف نتایج به دست آمده قبلی در این پژوهش مبنی بر حضور پررنگ وب‌سایت دانشگاه‌های پایتخت کشور ترکیه (آنکارا) در میان ده وب‌سایت برتر، عامل تأثیرگذار وبی بیرونی وب‌سایت دانشگاه‌های " de Djibouti Université" از کشور دیجیبوتی، "National University of Uzbekistan " از کشور ازبکستان و "INDONUSA Universitas

Esa Unggul " از کشور اندونزی جایگاه‌های نخست تا سوم را کسب کرده‌اند. از ایران نیز دانشگاه تربیت معلم تهران (خوارزمی) جایگاه نهم را در میان ۱۷۳ وب‌سایت مورد بررسی به خود اختصاص داده است. نکته دیگری که حائز اهمیت است حضور سه دانشگاه از کشور پاکستان در میان ده کشور برتر می‌باشد.

بحث

بی‌شک با رشد ارتباطات علمی رسمی و غیررسمی میان دانشمندان کشورهای اسلامی، اشتیاق آن‌ها برای در اختیار داشتن محمل‌ها و بسترهایی جهت انتشار سریع نتایج پژوهش‌ها و تولیدات علمی خود به سایر همکاران بیش از پیش احساس می‌شود. وب‌سایت‌های موضوعی و تخصصی به ویژه وب‌سایت‌های دانشگاهی به لحاظ این‌که قادرند تازه‌ترین تحول‌ها و پیشرفت‌های علمی را در کم‌ترین زمان ممکن، به کاربران عرضه نمایند، از مهم‌ترین کانال‌های ارتباط علمی میان دانشمندان محسوب می‌شوند؛ از این رو اعتبارسنجی و تعیین میزان حضور این وب‌سایت‌ها در محیط وب حائز توجه و اهمیت است. شواهد حاکی از آن است که اغلب دانشگاه‌های معتبر کشورهای اسلامی در پایتخت‌های این کشورها قرار دارد و به طور کلی پایتخت یک کشور مرکز تولید و انتشار علمی آن کشور به حساب می‌آید (Danesh & et al, 2012)، بنابراین بررسی میزان حضور و وضعیت وب‌سایت‌های این دانشگاه‌ها ضروری به نظر می‌رسد. در این مقاله با استفاده از شاخص‌های وب‌سنجی مانند خودپیوندی، مجموع پیوندها، مجموع صفحات نمایه شده در موتور کاوش، عامل تأثیرگذار وبی کلی و عامل تأثیرگذار وبی داخلی این مسئله کالبدشکافی گردید.

پس از بررسی شاخص‌های وب‌سنجی یاد شده، وب‌سایت دانشگاه‌های پایتخت کشور ترکیه (آنکارا)، همیشه بیش‌ترین حضور را در بین ده وب‌سایت برتر دانشگاه‌های مورد بررسی داشته‌اند؛ به طور مثال در رابطه با شاخص خودپیوندی چهار وب سایت دانشگاه‌های کشور ترکیه در میان ده وب‌سایت برتر قرار دارند. با این وجود در دانشگاه‌های ایران در میان شاخص‌های بررسی‌شده از جایگاه مطلوبی برخوردار نیستند، نتیجه حاضر با یافته‌های دانش و همکاران (Danesh & et al, 2012) همسو است. شاخص خود پیوندی بالا نشان‌دهنده ارتباط قوی و ساختارمند میان بخش‌های مختلف یک سایت است، به عبارت دیگر هرچه خودپیوندی وب‌سایتی بالاتر باشد آن سایت از سازماندهی و قابلیت جستجوی بالاتری برخوردار خواهد بود (Danesh, Soheili & Nowkarizi, 2008)، که در مورد این شاخص نیز دانشگاه‌های پایتخت ایران (تهران) جایگاه مورد انتظاری را کسب نکرده‌اند که در این زمینه نیز یافته‌های پژوهش حاضر با یافته‌های پژوهش دانش و همکاران (Danesh & et al, 2012) همسو است.

پیشنهادها

پیشنهاد می‌شود سیاست‌گذاران دانشگاه‌های کشور و مدیران سایت‌ها اقدام‌هایی را در جهت ارتقاء رتبه سایت‌های دانشگاه‌های کشور و افزایش میزان حضور آن‌ها در محیط وب انجام دهند. از جمله این اقدام‌ها می‌توان به طراحی وب‌سایت دانشگاه به زبان انگلیسی، قرار دادن فایل‌های پی دی اف و ورد[1] در وب‌سایت، جزوه‌های آموزشی استادان، مقاله‌های تمام متن اعضاء هیئت علمی و دانشجویان، طراحی وبلاگ‌هایی به زبان فارسی و انگلیسی برای دانشگاه و به شکل موازی با وب‌سایت دانشگاه اشاره نمود.

کتابنامه

دانش، فرشید؛ سهیلی، فرامرز؛ نوکاریزی، محسن(۱۳۸۷). تحلیل پیوندهای وب‌سایت‌های دانشگاه‌های علوم پزشکی ایران با استفاده از روش وب‌سنجی. *کتابداری و اطلاع‌رسانی*، ۱۱(۲)، ۱۲۱-۱۴۲.

دانش، فرشید و همکاران (۱۳۹۱). وب‌سایت‌های هسته دانشگاه‌های پایتخت‌های جهان اسلام. *پژوهشنامه پردازش و مدیریت اطلاعات*. ۱۳۹۱. ۲۷(۳):۷۵۹-۷۷۶.

روایتی،نرگس ؛ دیانی محمدحسین (۱۳۸۹). تحلیل پیوند وب‌سایت‌های دانشگاه‌های تحت پوشش وزارت علوم، تحقیقات و فناوری ایران با استفاده از روشهای عامل تأثیرگذار وب، دسته‌بندی خوشه‌ای و ترسیم نقشه دو بعدی. *فصلنامه کتابداری و اطلاع رسانی*. ۵۲(۴): ۱۰۱- ۱۴۲.

گل تاجی،مرضیه؛ دیدگاه، فرشته . (۱۳۹۰). بررسی وضعیت وب‌سایت‌های دانشگاه‌های برتر جهان اسلام:یک مطاله وب سنجی. *فصلنامه علوم وفناوری اطلاعات*،۲۶(۴):۹۴۱-۹۵۹.

Danesh & et al. (2012). Core Websites of Islamic World Universities. *Information Sciences &Technology*, 27 (3): 759-776.

Danesh, F.; Soheili, F.; Nowkarizi, M. (2008). Webometric Analysis of Iranian Medical Universities' Websites. *Library and Information science*, 11 (2), 121-142.

Goltaji, M.; Didgah, F. (2011). Survey of the top universities' websites in the Islamic world: a Webometrics study. *Information Sciences & Technology*, 26 (4): 941-959.

Revayati, N.; Dayani, M. H. (2010). An analysis of Iranian Universities websites with utlyzing clustering and multi dimensional methods. *Library and Information science*, 13 (4): 101-142.

Holmberg, K. (2010). Co-linking to a municipal web space: a webometric and content analysis. *Scientometrics*, 83(3): 851-862.

Ingwerson, P. (1998). The calculation of web impact factor. *Journal of Documentation*, 54 (2): 236-43.

[1] PDF & Word

Lee, M; Park, H. W. (2012). "Exploring the web visibility of world-class universities". *Scientometrics*. 90: 201–218.

Nwagwu, W. E.; O. Agarin. (2008). Nigerian university websites: a webometric analysis. *Webology*.5 (4). http://www.webology.ir a62.html (accessed 1st July. 2012).

Onancha, O. B. ; Ochalla, D. N. (2007). A co-link analysis of institutions of higher learning in Eastern and Southern Africa:preliminary findings. Paper presented at *Annual WWW Applications Conference*, 9th. 5 - 7 September 2007 ,Johannesburg. From http://www.lis.uzulu.ac.za/2007/onyancha&ocholla9thwwwconference2007.pdf

Ortega, L. J.; Augillo, I.; Cothey, V.; Scharenhorest, A. (2008). Maps of the academic web in the European higher education area-An exploration of visual web indicators. *Scientometrics*, 74 (2): 295-308.

Thelwall, M. (2005).Webometrics. In M. A. Drake (Ed.), *Encyclopedia of Library and Information Science* (2nd ed). New York: Dekker.